

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság jelentése – 2005. évi jelentés a versenypolitikáról”

SEC(2006) 761 final

(2007/C 168/04)

2006. június 15-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban: „A Bizottság jelentése – 2005. évi jelentés a versenypolitikáról”.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2007. március 27-én elfogadta. (Előadó: GARAI István)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2007. április 25-26-án tartott 435. plenáris ülésén (az április 26-i ülésnapon) 115 szavazattal 40 ellenében, 12 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Ez a vélemény nem foglalkozhatott a Versenypolitikai Főigazgatóság valamennyi tevékenységi körével ⁽¹⁾. Néhány kiválasztott kérdéskört érinthetett csupán, egyáltalán nem érintve az antitrösztel, fúziókkal/összefonódásokkal és állami támogatásokkal kapcsolatos ügyekre vonatkozó bírósági határozatokat, hiszen ezek tárgyalása egy mélyreható külön tanulmányt igényelt volna a részletes piaci magatartásról és annak hatósági megítéléséről. Ugyanakkor a jelentésből az is kiderül, hogy azt a hozzáállást, amit az ügyek kezelésénél a Versenypolitikai Főigazgatóság tanúsít az eljárások végigvitelével, az állhatatosság jellemzi, valamint az arra való figyelés, hogy megfelelő és a gyakorlatban alkalmazható megoldásokat találjanak a felmerült problémákra. Ha valamit bírálni kellene, akkor talán néhány olyan választott témakört lehet említeni, amelyek esetében a Lisszaboni Programban és az ahhoz csatlakozó dokumentumokban felvázolt nemzetközi versenyképességi követelmények kielégítéséhez az ágazat jelentősége nem indokolja az Európai Bizottság által ráfordított figyelmet. Az EGSZB számára ennek egyik példája a „2005. évi jelentés: szakmai szolgáltatások – több reform lehetősége” című utókövető dokumentum, illetve az Európai Bizottság munkadokumentuma, amelynek címe: „A tagállamok előrehaladása a szakmai szolgáltatások területén az indokolatlan korlátozások felülvizsgálatában és megszüntetésében”. Az EGSZB véleménye szerint a szolgáltatásoknak a Lisszaboni Program szellemében említett liberalizálása elsősorban a nemzetközileg fontos szolgáltatásokra (infrastruktúra, távközlés, szállítás stb.) értendő, és sokkal kisebb mértékben az ún. szabad foglalkozásokra (ideértve az építészeket, ügyvédeket, orvosokat, mérnököket, könyvelőket és gyógyszerészeket); ezek legtöbbször helyi jelentőségű mikro- és kisvállalkozások, és a szubsidiaritás értelmében tagállami kompetencia vonatkozik rájuk (l. a Cipolla-Macrinó-és C-94/04 és C-202/04 egyesített ügyek ⁽²⁾). Senki sem tagadhatja, hogy bizonyos megkötöttségek szükségesek a magas szakmai színvonal, a tapasztalat és a bizalom társadalmi elvárásainak való megfeleléshez. Az EGSZB üdvözli a szabadfoglalkozásoknak a tagországok különböző, eltérő érintett piacaira vonatkozó olyan részletes elemzéseit, amelyek felméri a fennálló korlátozások kiterjedését és fokát. Ugyanakkor azonban hangsúlyozandó, hogy nem csupán a versenysztruktúrát meghatározó gazdasági hatások, hanem a javasolt liberalizációknak a társadalom szövetében valószínűleg bekövetkező hatásai is képeznek vizsgálat tárgyát. Ez a tény nem

zárja ki az NVH-k által lefolytatandó antitröszteljárásokat, amelyek elsősorban a szakmai szervezetek árrögzítő törekvései ellen irányulnak.

1.2 Az EGSZB azt a javaslatot kapta, hogy támaszkodjon nagyobb mértékben a saját berkeiben képviselt szövetségek és civil szervezetek hatalmas szakmai tapasztalatára és szakértelmére abból a célból, hogy figyelemmel kísérje a Versenypolitikai Főigazgatóság tevékenységét és – időről időre – még vizsgálatokat is kezdeményezzen az antitrösztel és az állami támogatásokkal kapcsolatos eljárások megindítására. A Versenypolitikai Főigazgatóság ehhez annyiban tudna hozzájárulni, hogy rendszeres tájékoztatást nyújt politikaalkotási célkitűzéseiről, sőt akár ügyekkel kapcsolatos tevékenységéről is, a bizalmas ügykezelés keretein belül.

1.3 Be kellene vezetni az EGSZB képviselői és a Versenypolitikai Főigazgatóság fogyasztói kapcsolattartója közötti rendszeres találkozókat. A kölcsönös információcsere ösztönözheti a fogyasztóvédelmi szervezetekkel folytatott folyamatos párbeszédet. Amikor a Versenypolitikai Főigazgatóság által az energiára (gáz és villamos áram), illetve a pénzügyi szolgáltatásokra (lakossági banki szolgáltatások és üzleti biztosítás) vonatkozóan végzett ágazati vizsgálatok ⁽³⁾ összefoglalására majd sor kerül, a vizsgálatok eredményeit hozzáférhetővé kellene tenni az EGSZB képviselői számára, hogy tanulmányozhassák és észrevételezhessék azokat (amennyiben lehetséges, munkacsoport formájában).

1.4 Az EGSZB szükségesnek látja nézetei összegzését arról, hogy a Bizottság küldetésében megfogalmazott gazdasági és társadalmi értékeket hogyan befolyásolja a versenypolitika. Ezen cél érdekében a közeljövőben olyan tanulmány kidolgozását kell megkezdenie, amely a lisszaboni program szellemében kifejti a verseny és versenyképesség fogalmát és tényleges tartalmát, valamint a tagországok társadalmaira várhatólag gyakorolt hatásait.

1.5 Amikor a Versenypolitikai Főigazgatóság vitát kezdeményezett az EKSz. 82. cikkének alkalmazásáról (ez az erőfölénnyel való visszaélés), közzétett egy tanulmányt a versenytársakra és magára a versenyre nézve káros, kizárólagos típusú magatartásról, amelyet széles körben megvitatnak. Az Európai Bizottság megígérte a kizsákmányoló típusú magatartásról szóló folytatást, amely a fogyasztók és a piacon erőfölénnyel rendelkező

⁽¹⁾ Érdemes megemlíteni ebben az összefüggésben nemzetközi tevékenységét, mivel az számos területen és tárgykörben az EU „alkalmazott gazdasági diplomáciáját” jelenti.

⁽²⁾ HL C 94., 2004.4.17., HL C 179., 2004.7.10.

⁽³⁾ Lásd a jelentés 35. cikkét (23. oldal), illetve 115. cikkét (44. oldal).

vállalatok beszállítóinak (a kvk-eknek) szemszögéből még érzékenyebb terület. Az EGSZB azon a véleményen van, hogy az Európai Bizottságnak most össze kellene állítania a 82. szakasz szerinti kizsákmányoló típusú magatartásokról szóló vitaanyagot, arról le kellene folytatni a vitát, és az erőfölénnyel való visszaélés szabályainak értelmezéséhez egy egységes irányelvben kellene levonni a következtetéseket akkor, amikor már elegendő közös jellemzőt sikerült lefektetni mindkét – tehát a kizárólagos és a kizsákmányoló – típusú visszaélő magatartásra vonatkozólag.

2. Bevezetés

2.1 A szabad piac nem vezet mindig a lehető legjobb eredményhez. A versenytorzulások egyaránt sújtják a munkavállalókat és a fogyasztókat, valamint a vállalkozásokat és általában véve a gazdaságot. A versenypolitika és a versenyjog olyan kormányzati eszköz, amely arra szolgál, hogy a közigazgatási jog anyagi és eljárási szabályainak révén meghatározza és érvényesítse a tisztességes piaci magatartást.

2.2 A jelentésről szóló EGSZB-velemény ismertetése során érdemes megemlíteni, hogy a modern, piacorientált, demokratikus államoknak két fontos eszközfajta is rendelkezésükre áll a gazdaság befolyásolására.

- Az *iparpolitika*, amely a piaci szereplőknek adókönyvtételekkel, szubvenciókkal és egyéb támogatásokkal történő olyan befolyásolása, amely közvetlen beavatkozást jelent a gazdaságba.
- A *(szűkebb értelemben vett) versenypolitika*, amely nemcsak azt határozza meg, hogy melyik az a magatartásforma, amelyik nemkívánatosként értelmezendő, hanem a tisztességes piaci viszonyok érvényesülése érdekében hozzáférést is biztosít a jogi eljárásokhoz, ideértve a jogérvényesítést is, ami szankciókat foglal magában.

2.2.1 A Versenypolitikai Főigazgatóság abban a helyzetben van, hogy mindkét politikát alkalmazza: az EK Szerződés 81., 82. és 86. cikkének alkalmazása⁽⁴⁾ egy versenyhatóság tipikus tevékenységeinek felel meg.

2.3 Egy másik fontos megfontolás az a széles körben elfogadott nézet, hogy valószínűleg a piaci szereplők közötti tisztességes, torzításmentes és megvalósítható verseny nyújtja a legjobb garanciát a fogyasztók részére arra nézve, hogy az áruk minősége és választéka megfeleljen elvárásaiknak. Ugyanakkor azt sem szabad elfelejteni, hogy sok más tényező is befolyással bír az ún. fogyasztói érdekre: többek között a társadalom általános helyzete vagy az anyagi és szellemi-erkölcsi tényezők helyzete, illetve hiánya. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (a továbbiakban „EGSZB” vagy „bizottság”) a Versenypolitikai Főigazgatóság jelentését átfogó keretbe állítja és az EGSZB küldetésében rögzített értéke szemszögéből vizsgálja.

3. Az EK Sz. 81. és 82. cikkeinek alkalmazása

3.1 Amikor az Európai Bizottság a Római Szerződés anti-trösztéről (versenykorlátozásokról) szóló 81. és 82. cikkeire

⁽⁴⁾ A 86. cikket (EK-Szerződés) az Európai Bizottság a tagállamokra és nem vállalkozásokra alkalmazza.

vonatkozólag jogalkalmazói hatáskörét gyakorolja, ez a tagállamokban működő *vállalkozások*⁽⁵⁾ felé irányul, és így egyfajta *kvázi bírósági hatáskör* gyakorlásához hasonlítható, mivel a vállalatok piaci magatartását utólag ítéli meg, a versenyjogi szabályoknak megfelelően. Ez a tevékenység, amelyet az Európai Bizottság Versenypolitikai Főigazgatósága (DG COMP) a hatvanas évek elejétől folytat, az Európai Bizottság határozataiban jut érvényre. Az Európai Bizottság, az Elsőfokú Bíróság és az Európai Bíróság (fellebbezésekkel kapcsolatban hozott) ítéleteivel együtt az elmúlt 45 év alatt mérvadó precedens-esetekre támaszkodó jogi rendszert épített fel. A különféle piaci helyzetekre vonatkozó ítéletek által így felhalmozott esetjog az *acquis communautaire* egyik legértékesebb vívmánya.

3.2 A 2005-ös jelentésből kiderül, hogy a DG COMP nagyon is tisztában van az EU-n belüli és kívüli gazdasági verseny minden lényeges mozzanatával és e verseny jogi védelme biztosításának feladataival. Ez annál inkább is így van, mivel a közösségi *anyag* esetjogot a nemzeti versenyhatóságok és bíróságok is alkalmazhatják, és így e szabályok folyamatosan alakítják az EU és az egyes nemzetek joggyakorlatát.

2005-tel kapcsolatban az EGSZB-nek a következő kezdeményezésekhez, javaslatokhoz és intézkedésekhez van hozzáfűznivalója:

3.2.1 Az antitröszt- és fúziós ügyekben az Európai Bizottság irataiba való betekintésről szóló rendelet: Ez az eljárások során mindig kényes kérdés, amely részleteinek finomításán az Európai Bizottság folyamatosan dolgozik. Az Európai Bizottság fontosnak tartja annak biztosítását, hogy anyagaiba – tehát mind az iratokba, mind pedig azok elektronikus változatába – az antitröszt- és fúziós ügyekben érdekelt vállalkozások betekintést nyerhessenek. Az új rendelet az 1997-ben elfogadott régi szöveg helyébe lép.

3.2.2 A lehetséges panaszosok információszolgáltatásra való felhívása a versenyszabályok hatékony érvényesítésének elősegítése érdekében: Érdekes módon ezt a felhívást a jelen vélemény tárgyat képező jelentésben tették közzé. A felhívás rávilágít a piacok figyelemmel kísérése során a versenyhatóságok előtt álló nehézségekre, és arra hívja fel a civil szervezeteket és szakmai szövetségeket, hogy vállaljanak aktív szerepet a jelentős versenyjogsértésekre irányuló vizsgálatok kezdeményezésében, illetve azok lefolytatásában (pl. bizonyítékgyűjtés által).

3.2.3 Vitaanyag az EK Sz. 82. cikke alkalmazásáról (erőfölénnyel való visszaélés): A Versenypolitikai Főigazgatóság száméka az volt, hogy szakmai vitát kezdeményezzen az olyan társaságok kizárólagos versenykorlátozó magatartásáról, amelyek elegendő piaci erővel rendelkeznek ahhoz, hogy egyoldalú előnyök megszerzése céljából befolyásolják versenytársaik magatartását. A vitaanyaghoz (amely jövőbeli irányelvek alapját képezi) több mint száz hozzászólás érkezett. Ezek többsége az érintett piacok és szereplők gazdasági elemzésének szükségességét hangsúlyozza. E megfigyelés indokoltsága tagadhatatlan.

⁽⁵⁾ Nem feltétel, hogy a vállalkozás valamelyik tagállam területén legyen. Az európai versenyjog egyik hatalmas előnye, hogy pusztán a versenykorlátozó magatartás vagy megállapodás hatása alapján is szankcionálható.

Ugyanakkor számos hozzászólás azon elismerésének fontosságát emeli ki, hogy ne akadályozzák a hatékonyan működő vállalatokat piaci stratégiáik végrehajtása közben. Ez az jelenti, hogy e divatos elmélet a tisztességtelen piaci magatartás szigorú tilalmazása helyett elnézőbb magatartásra (rule of reason, „a józan mérlegelés” elve vagy szabálya) buzdít a sikeres, bár agresszív üzleti stratégiákkal kapcsolatban. Ez azonban az európai esetjog értelmében ⁽⁶⁾ ütközik azzal az Európában uralkodó felfogással, amely nem tűri a nemkívánatos versenytársak kiszorítására irányuló tisztességtelen piaci magatartást ⁽⁷⁾. Kétségtelenül ez a dilemma áll a versenypolitikák középpontjában: hol vannak azok a határok, amelyeket a meghatározó piaci szereplők nem léphetnek át? Mivel az EGSZB meg kívánja védeni a civil társadalom (a kvk-k ⁽⁸⁾), a munkavállalók, a fogyasztók stb. érdekeit, nagy érdeklődéssel várja a vita kimenetelét.

3.2.4 A hatáértékelési irányelv előírja az Európai Bizottság éves munkaprogramjában szereplő valamennyi jogalkotási és politikai kezdeményezés átvilágítását a versenyre esetlegesen gyakorolt pozitív és negatív hatások szempontjából. Ez a kezdeményezés arra szolgál, hogy már az EU jogalkotási szakaszában elkerüljék „a verseny szükségtelen vagy aránytalan korlátozásait”. A piacokra (melyekre?) gyakorolt lehetséges hatások mérlegelése bizonyítéka annak, hogy az „élénk” – vagy „tökéletes” (azaz tisztességes és torzításmentes) verseny fogalma milyen mélyen berögzült az Európai Bizottság gondolkodásmódjába. Az EGSZB úgy véli, hogy a „verseny” fogalmát sokkal tágabban kellene értelmezni, és különösen a fogyasztók, a munkavállalók valamint a kis-és középvállalkozások esetében a hosszú távú érdekek jelentősen eltérhetnek a „tökéletes” versenyviszonyok pillanatnyi érdekeitől ⁽⁹⁾.

3.2.5 Zöld könyv az EK antitröszt szabályainak megsértésére épülő kártérítési keresetekről: Az EGSZB legutóbbi, 2006. október 26-i véleménye egyetértő volt ebben az ügyben. A Bizottság „Zöld könyv az EK antitröszt szabályainak megsértésére épülő kártérítési keresetekről” című előterjesztése jó fogadtatást kapott, és széles körű vitát indított meg azon igény miatt, hogy a versenyellenes üzleti gyakorlatok kárvallottjai visszakövetelhesék veszteségeiket. A legutóbbi, INT/306 sz. véleményben az EGSZB többek között kijelenti, hogy a cél az európai belső piacon működő összes érintett védelme. Az áruk szabad mozgásából következőleg minden országban szükség van egy bizonyos fokú egyöntetűsége a szerződésekből következő jogok és kötelezettségek tekintetében. Az államhatárokat átlépő kereskedelemre vonatkozólag pedig elő kell segíteni a különböző országok jogalkotásainak bizonyos fokú harmonizációját.

⁽⁶⁾ Ld. a Compagnie Générale Maritime és mások kontra EU Bizottság ügyben az Elsőfokú Bíróság 3. sz. tanácsa által 2002.2.28-án hozott ítélet 341. sz. pontját, ECR 2002 PII_01011.

⁽⁷⁾ Lásd az AKZO-ügyet. HL L 374/1., 1985.12.31., 74-79. pont.

⁽⁸⁾ Amelyek nagyon gyakran válnak piaci erőfölénnyel rendelkező társaságok korlátozatlan manővereinek áldozatává.

⁽⁹⁾ Lásd a Zentralverband Gewerblicher Verbundgruppen F.V. Berlin (Ipari Szövetségi Csoportok Központi Szövetsége F.V., Berlin) véleményét a következő tárgyban: „Stellungnahme zum Diskussionspapier der Kommission zur Anwendung von Art 82 EG auf Behinderungsmisbrauche” („Vélemény a következő tárgyban: Az Európai Bizottság vitairata az EKSz. 82. cikkének az akadályozással való visszaélésekre történő alkalmazásáról”), 2006.3.21.

3.2.5.1 Másodsor: figyelembe veendő az európai és nemzeti versenyhatóságok (NVH-k), amelyek feladata meghatározni a tiltott üzleti gyakorlatokat, és azokra olyan szankciókat alkalmazni, amelyek sújtják a jogszabályokat sértő vállalkozásokat.

3.2.6 Ágazati vizsgálatok kezdeményezése a nemrégiben liberalizált gáz- és villamosáram-piacokra vonatkozólag: Ezek a vizsgálatok bizonyosan hozzájárulnak a valós helyzet tisztázásához ezekben a nagyon fontos és kiterjedt ágazatokban, amelyekben a liberalizációt hosszú ideje egyfajta csodaszereként emlegették. Legfőbb ideje annak, hogy a helyi, nemzeti és a még ennél is kiterjedtebb piacokat elfogulatlan vizsgálatnak vessék alá annak érdekében, hogy fény derüljön jó néhány, a fogyasztókat, a munkavállalókat és vállalkozásokat károsító monopóliumhelyzetre.

3.2.7 Elektronikus kommunikáció: Növekvő elégedetlenség jellemzi az elektronikus kommunikáció egyre nagyobb mértékben integrált európai piacait. A mobilhálózat-szolgáltatók nemzetközi roaming (barangolási) szolgáltatásokért nagykereskedelmi szinten felszámított díjai túl magasak. Ezért a Versenypolitikai Főigazgatóság kifogásközlésekkel vizsgálatokat kezdeményezett a szolgáltató társaságoknál. A vizsgálat előzetes következtetései szerint három vezető német társaság közül kettő visszaélt erőfölényével, amikor „tisztességtelen és túlzó árakat” számított fel.

3.2.7.1 Az EGSZB szeretné megragadni ezt az alkalmat annak tényszerű megállapítására, hogy a „túlzó árak” kifejezés és fogalom fokozatosan szivárgott be az EKSz. 82. cikkének ⁽¹⁰⁾, értelmezésébe, hiszen a Szerződés szövegezése csak „tisztességtelen árak kikötéséről”, más szóval igazságtalan vagy indokolatlan árakról szól. Ennek oka, hogy az Európai Bizottság eddig elutasította az erőfölényes vállalkozások kizsákmányoló típusú áremelést jelentő piaci magatartásainak vizsgálatát és elmarasztalását, az volt, hogy nem kívánt megállapítani „jó” és „rossz” árakat ⁽¹¹⁾ (ezek főleg a különböző országokban értékesített szolgáltatásokra vonatkoztak). Ugyanakkor a mobiltelefon-szolgáltatók egyre növekvő nemzetközi kapcsolási (barangolási) igényeket elégítenek ki, és a fogyasztók hozzáállása egyre költségérzékenyebbé válik. Joggal érezhetik úgy, hogy már egy csekély mértékű áremelkedés is „tisztességtelen” lehet anélkül, hogy „túlzó” lenne. Az EGSZB érdeklődéssel várja az Európai Bizottság megállapításait és határozatait a jelen, illetve egyéb hasonló eseteket illetően is.

3.2.8 Az AstraZenec-vel szemben a szabályozói rendszerrel való visszaélés miatti bírság kiszabására vonatkozó határozat: Az Európai Bizottság újszerű megközelítést alkalmazott az EKSz. 82. cikke értelmezését illetően, amikor az AstraZeneca AB-t és az AstraZeneca Plc-t („AZ”) 60 millió euróra bírságolta az EKSz. 82. cikkének (és az EGT 54. cikkének) megsértése miatt. A visszaélés lényege az volt, hogy az egymással összefonódott társaságok – azon szellemi tulajdonjog védelmének megőrzése érdekében, amely számos piacon magas termékár fenntartását tette lehetővé számukra – egy tanácsi rendelet alapján visszaéltek a hivatalos eljárásokkal azáltal, hogy a Lossec nevű (gyomorfekély ellen használatos) termékük szabadalmához kiegészítő oltalmi tanúsítványt szereztek. A visszaélést azáltal

⁽¹⁰⁾ Lásd az EKSz. 82. cikkét.

⁽¹¹⁾ Lásd: „Bizottsági gyakorlat a telekommunikációban előforduló túlzó árakról” – Versenypolitikai Hírlevél, 1998. 2. szám – június, 36. o.

követtek el, hogy az adott döntéshozó hatóságok és szervek részére félrevezető információt szolgáltatottak. Ez a szabadalom kiterjesztéséhez vezetett. Ebből következően a Losecre vonatkozó szabadalom érvényességét nem lehetett lejártnak tekinteni. Ez azt eredményezte, hogy Losec nem vált generikus terméké, ami a forgalomba hozatalra képes kisebb cégeket megakadályozta abban, hogy a gyomorfekély ellen használatos termékét az AstraZeneca cégekénél jóval alacsonyabb áron állítsák elő. A szabadalom lejártának késleltetése által kiváltott hatás így tehát közvetetten ártott a fogyasztóknak.

3.2.8.1 Az említett antitörzsteljárás újdonságát az jelentette, hogy az Európai Bizottság határozatában úgy találta, hogy még akkor is, ha a szabadalom kiterjesztési eljárásának keretében a versenytársak számára nyitva állt a jogorvoslatok lehetősége, ez nem zárta ki a EKSz. 82. cikkének alkalmazását. Az AstraZeneca cégek erőfölényben voltak az adott európai (és egyéb) piacokon, és a visszaélést család módon indított eljárások útján követték el.

3.2.8.2 Az EGSZB szeretné megragadni az alkalmat annak hangsúlyozására, hogy ez a fajta piaci magatartás sokkal jobban illene az ún. tisztességtelen piaci magatartások⁽¹²⁾ kategóriájába, amely jelenleg még nem tartozik a Versenypolitikai Főigazgatóság hatáskörébe. A fent említett esetben a visszaélést erőfölénys helyzetből kényszerítették ki, azonban sok más esetben vállalkozások – piaci erőviszonyaiktól függetlenül – hasonlóképp járnak el és maradnak büntetlenül. Ha integrált közösségi piacokban gondolkodunk, a fogyasztók és versenytársak – sok esetben kvv-k – hatékonyabb védelméről is gondoskodni kell. Az Európai Bizottság AstraZeneca-ügyben hozott határozata előhírnöke az e téren várható haladásnak.

3.2.9 A végrehajtást ellenőrző megbízott vonatkozásában elfogadott határozat az egykori Microsoft-ügyben: Ennek a híres ügynek komoly utóhatásai és tanulságai voltak az egyesült államokbeli vállalatokra nézve, melyek megértették, hogy az európai jogrendszer „őrökutya” szerepét még az Unión kívüli leghatalmasabb piaci szereplőkkel szemben is érvényesíti. Ez a legutóbbi döntés mutatja, hogy az Európai Bizottság milyen rugalmasan keres és dolgoz ki kölcsönösen elfogadható megoldásokat úgy, hogy az EU-jogszabályt megsértő vállalkozás visszatérhessen a normális versenykeretek közé. Egy olyan megbízott kinevezése⁽¹³⁾, aki figyelemmel kíséri az információs ipari óriásnak a határozat által előírt jogorvoslatok megfelelő végrehajtására irányuló törekvéseit, tulajdonképpen a vállalati összefonódások ellenőrzésének gyakorlatából kölcsönzött eszköz, amely tükrözi a Versenypolitikai Főigazgatóság jó szándékát a vita rendezésére irányuló együttműködés során.

3.2.10 Vizsgálatok indítása a pénzügyi szolgáltatási szektorban: Az EGSZB helyesli a bankkártyák, a lakossági banki szolgáltatások, (folyószámla-vezetés, valamint a kis- és középvállalkozások finanszírozása, illetve az üzleti biztosítás) egyik speciális jelenségének vonatkozásában indított vizsgálatokat (lásd a 2.2.10.2 pontot).

3.2.10.1 A fent említett banki szolgáltatásokkal kapcsolatban a versenyt a piaca lépési akadályok, a valódi választék hiánya és – vélhetőleg – a létező erőfölényes pozíciók is hátráltatják.

⁽¹²⁾ L. az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, (8) szakasz.

⁽¹³⁾ Teljes egyetértésben a Microsofttal a végrehajtást ellenőrző megbízott személyét illetően, és még a költségeket is a vállalat állja.

3.2.10.2 Az üzleti biztosításokat illetően az ágazati vizsgálat „különösen a biztosítók és biztosítótársaságok közötti együttműködés szintjét fogja vizsgálni olyan területeken, mint például a szabványos kötvényfeltételek megállapítása⁽¹⁴⁾. Míg sok esetben az ilyen együttműködés hatékonyságot eredményez, az együttműködés lehetséges torzító hatásai korlátozhatják a keresleti oldal lehetőségeit a fedezeti feltételek megtárgyalásakor, illetve korlátozhatják a piacon a versenyt és az innovációt”.

3.2.11 A közúti, vasúti és belvízi utasszállítás közszolgálati követelményeiről és szerződéseiről szóló európai bizottsági javaslat: Az utasszállítás közszolgálati követelményeiről és szerződéseiről szóló átdolgozott javaslat ösztönözheti az e téren aktív kvv-k bevonását, ezáltal jobb helyzetbe hozhatja őket a helyi közlekedésben való részvétel tekintetében.

3.2.12 A kőkemény kartellek elleni küzdelemre szakosodott Kartelligazgatóság felállítása: Az EGSZB teljes mértékben támogatja a kartellügyek professzionális kezelésében elért haladást.

3.2.13 2004. május 1. óta az antitörzsteljárásokról szóló 1/2003 és 773/2004 sz. rendeletek új rendszert vezettek be a piaci szereplők között létrejövő megállapodások lehetséges versenyellenes szándékainak, illetve hatásainak feltérképezésére. A tervezett közös vállalkozási, valamint (horizontális és vertikális) együttműködési szerződéseket – a versenyhatóság arra vonatkozó előzetes álláspontjának megszerzése érdekében, hogy a tervezett megállapodás esetleg nem versenyellenes-e – nem lehet többé bejelenteni sem az Európai Bizottsághoz, sem pedig a nemzeti versenyhatóságokhoz. Ez azt jelenti, hogy a Versenypolitikai Főigazgatóság által 2004. május 1. előtt kiállított egyedi mentesítés, „megerősítő levél” vagy „nemleges megállapítás” helyett a vállalkozásoknak maguknak kell a tervezett megállapodás valamennyi szempontját arra nézve megvizsgálniuk, hogy az EKSz. 81. cikke (3) bekezdésének értelmében a szerződés eleget tesz-e az adott érintett piacokon előidézett pozitív hatások bármelyik (vagy összes) ott megfogalmazott követelményének⁽¹⁵⁾. A feltételek egyike az, hogy amennyiben egy ilyen (legtöbbször közös vállalkozási) megállapodást kötnek egy bizonyos piacon, amely előnyös a résztvevőkre nézve, az előnyökből részt kell kapniuk a fogyasztóknak is.

3.2.13.1 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy a fenti pont utolsó mondatában megfogalmazott feltétel nem teljesítése ok kell, hogy legyen egy adott magatartás versenyellenessé minősítéséhez. A 81. cikk (1) bekezdését sértő megállapodások értékelésekor az Európai Bizottságnak minden olyan bizonyítékot, amely bizonyítja, hogy a magatartás arra irányult, hogy szándékosan kárt okozzon a fogyasztóknak, súlyosbító körülményként kellene értékelnie.

⁽¹⁴⁾ http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/financial_services/decision_insurance_en.pdf.

⁽¹⁵⁾ 81. cikk (3) bekezdés: „Az (1) bekezdés rendelkezéseinek alkalmazását azonban el lehet tekinteni az olyan esetekben, amikor – a vállalkozások közötti megállapodás vagy megállapodások csoportja, – a vállalkozások társulásai által hozott döntés vagy döntések csoportja, – az összehangolt magatartás vagy összehangolt magatartások csoportja hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő haszonból anélkül, hogy: (a) az érintett vállalkozásokra olyan korlátozásokat róna, amelyek e célok eléréséhez nem nélkülözhetetlenek; (b) lehetővé tenné ezeknek a vállalkozásoknak, hogy a kérdéses termékek jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt.”

4. Összefonódások ellenőrzése

4.1 Az Európai Bizottság egyik fontos szerepe az összefonódások által előre meghatározható piaci struktúra és erőfölény vizsgálata, amelyeket a nagyobb piaci erő és a jobb piaci pozíciók megszerzése érdekében a fejlesztő, gyártó és piaci kapacitáikat összpontosítani kívánó cégek hoznak létre. Nem csak a cégek közötti fúziók, de a vállalkozások között létrejövő közös vállalkozások is összefonódásnak tekinthetők, amennyiben a végrehajtó hatáskörök egy egységes irányító szintre összpontosulnak, és a különböző résztvevők tevékenységei egyetlen piaci szereplő tevékenységi körének felelnek meg az adott piacon. Az összefonódások értelme többek között a fokozott hatékonyság, a termékfejlesztés felgyorsítása, a költségek csökkentése és az irányító szinten jelentkező előnyök. Ugyanakkor versenypolitikai szempontból az összefonódások ártalmasak lehetnek, mivel a piaci erők összpontosulása nagyon gyakran vezet erőfölény kialakulásához, ez pedig a visszaélés magas kockázatával jár. Néha az összefonódások negatív hatással járnak. Több tanulmányban kimutatták, hogy a fúziók nem mindig segítik elő a hatékonyságot vagy a növekedést. Hosszú távon képesek még a nyereségséget és a vállalat értékét is negatív módon befolyásolni. Egyidejűleg számos munkahely is megszűnhet. Ezért fontos, hogy az összefonódások értékelésénél a foglalkoztatási és szociálpolitikai kérdésekre (pl. munkahelyek) is figyelemmel legyenek. A legjobb tesztet annak felmérésére, hogy a kívánt összefonódásnak lehet-e versenytorzító hatása, a tervezett fúzió feltételeinek az EK Sz. 81. cikke (3) bekezdésének rendelkezései (I. a 12. sz. lábjegyzetet) alapján történő vizsgálata jelenti. Amennyiben pozitív a válasz a fúzióban érintett vállalkozások piaci struktúrájára és piaci erejére vonatkozó, ott hivatkozott feltételekre, az összefonódás elfogadható. Ez egy fontos kapcsolódási pont az összefonódások ellenőrzése (amely lényegében iparpolitikai eszköz) és az antitörzsszabályok között, amelyek a szoros értelemben vett versenypolitika alkalmazásában segítik a hatóságokat.

4.1.1 Az EU-ban és/vagy világszerte értékesített éves árumennyiség egy bizonyos küszöbértéke felett a vállalkozásoknak bejelentést kell tenniük az Európai Bizottságnál együttes piaci erő (koncentráció) létrehozására vonatkozó komoly szándékukról, a Versenypolitikai Főigazgatóság pedig beindítja az I. és esetenként a II. szakaszhoz tartozó eljárásokat. A piaci erő nem feltétele a bejelentési kötelezettségnek, azt a Bizottság fogja vizsgálni, hogy az adott összefonódás jelentős mértékben csökkenti-e a versenyt, pl. erőfölény létrehozásán vagy megerősítésén keresztül

4.2 Az összefonódások ellenőrzésének egyik fontos célja (illetve elvárt eredménye) az európai gyártók és forgalmazók nemzetközi versenyképességének ösztönzése⁽¹⁶⁾. Az EU-gyakorlat belső, velejáró problémája az, hogy az összefonódással a vállalkozások gyakran olyan mértékben erős piaci pozícióhoz jutnak, amely versenykorlátozásra csábíthatja őket a közös piacon belül. Megfigyelhető, hogy az Európai Bizottság erőfeszítéseket tesz a veszély csökkentése érdekében azzal, hogy a jóváhagyást számos olyan feltételhez köti (ezek az ún. jogvédelmi intézkedések), mint a tulajdonértékesítéshez való hozzájárulás, a szellemi tulajdonjogok eladása, a forgalmazás bizonyos országokban történő beszüntetése stb. Akárhogy is legyen, az összefonódásra vonatkozó meggyőző statisztikák tanulmányozása arra enged következtetni,

hogy ezekből az erőfeszítésekből nem vezethető le, hogy:

- a küszöbértékeket elérő, ténylegesen megvalósult összefonódások mindegyikét vagy nagyobbik részét lefedik-e a vállalatok részéről tett bejelentések vagy sem;
- ki tudja-e mutatni a Versenypolitikai Főigazgatóság, hogy a jóváhagyott összefonódásokat az elmúlt években megvalósító vállalatok visszaéltek-e megnövekedett piaci erejükkel vagy sem.

4.3 A Versenypolitikai Főigazgatóság 2005 októberében tanulmányt tett közzé az összefonódási ügyekben tett kötelezettségvállalásokról, amely a feltételezett versenyellenes hatások csökkentése céljából az Európai Bizottság által a vállalatok számára a jóváhagyás előfeltételeként előírt kötelezettségvállalásokat, valamint a részletes utólagos (*ex post*) értékeléseket tartalmazza. Az elfogadott esetek több mint 40 százalékában megoldatlan komoly kérdések (az eladott üzleti vállalkozások nem teljes átruházása, az eszközök helytelen felosztása stb.) kerültek felszínre. Ez figyelmeztetésként szolgálhat arra, mennyire szükséges, hogy a jóváhagyott összefonódások esetében a megnövekedett piaci erő fényében vizsgálják a 82. cikk szerint lehetséges versenykorlátozó magatartásokat.

5. Állami támogatások

5.1 A Versenypolitikai Főigazgatóság egyik fő feladata a tagállamok arra vonatkozó tevékenységének figyelemmel kísérése, hogy mely üzleti vállalkozásoknak és milyen alapon nyújtanak pénzügyi támogatást. Mivel az Európai Unió egyenlő feltételeket igyekszik biztosítani minden, a belső piacon tevékenykedő vállalat számára, az „állami támogatás” fogalmát igen gondosan határozták meg és következetesen értelmezték az állami iparpolitikák vonatkozásában. Nemcsak a közvetlen pénzügyi beavatkozások képezik vizsgálat tárgyát, hanem az adópreferenciák és bármilyen egyéb olyanfajta előny is, amelyhez az üzleti vállalkozások szelektív alapon jutottak hozzá; ezek elfogadhatatlannak tűnhetnek az Európai Bizottság szemében, ha torzítják a versenyt.

5.2 2005-ben a Versenypolitikai Főigazgatóság tevékenysége során megpróbálta jobban elmagyarázni a tagállamokban folyósított állami támogatások elosztásának célját és szabályait annak érdekében, hogy a lisszaboni menetrend sikerének ösztönzése érdekében a támogatásokat úgy használják fel, hogy az az EU egész gazdaságának versenyképességét szolgálja. Az érdekelt felek (állami szervek, vállalkozások és szervezeteik) közötti koordináció javítása céljából és annak érdekében, hogy az állami pénzeszközöket olyan ágazatokba irányítsák, ahol azokat hatékonyan lehet felhasználni, a Versenypolitikai Főigazgatóság elindította az állami támogatások cselekvési tervét⁽¹⁷⁾. A terv iránymutató elvei nem szakítanak a meglévő gyakorlattal, hanem olyan jobb gyakorlatok kialakítására törekszenek, amelyekhez a tagállamok igazodhatnak. Néhány észrevétel:

5.2.1 A jelentés által felvázolt „jó” és „rossz” példák tükrözik azoknak az okoknak a sokféleségét, amelyek kapcsán pénzügyi támogatás igényelhető: Azt a célkitűzést, hogy „a közpénzeket hatékonyan, az EU-polgárok javára használják fel, a jobb gazdasági hatékonyság, a nagyobb növekedés, a fenntartható munkahelyek, a társadalmi és regionális kohézió, az általános gazdasági érdekű

⁽¹⁶⁾ A fúziókontroll célja elsősorban annak biztosítása, hogy az összefonódás nem eredményezi a verseny csökkenését a közös piac jelentős részén. Így például a közösségi versenyjog alapján nem engedélyezhető egy, az EU-n belül versenytorzító fúzió arra hivatkozással, hogy ettől majd a globális piacon versenyképesebb lesz az adott cég.

⁽¹⁷⁾ http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/others/action_plan/.

szolgáltatások javulása, valamint a fenntartható kulturális változottság jegyében”,⁽¹⁸⁾ az EGSZB természetesen teljes mértékben támogatja. Azonban figyelembe véve a gyengén fejlett infrastruktúrák rossz feltételeit, a kis- és középvállalkozásokra nézve kedvezőtlen üzleti légkört, valamint a különösen az új tagállamokban jelentkező egyéb hátrányokat is, az EGSZB nem tudja támogatni a kevesebb állami támogatás elosztására irányuló célkitűzést.

5.2.2 Úgy tűnik, hogy a krízishelyzetben lévő hagyományos vállalatok számára pénzügyileg kedvező feltételek megteremtése a megmentésükre vagy átalakításukra fordított támogatások nyújtása révén különböző tagállamokban még mindig nagyon fontos kérdés. A foglalkoztatás szempontjából az EGSZB ezt nem bírálja. Ugyanakkor az Európai Bizottság számos esetben hangot kértelve az olyan támogatások életképességével kapcsolatban, melyek arra szolgálnak, hogy visszaállítsák a megmentett vállalatok kiegyensúlyozott gazdasági pozícióit.

5.2.3 A júliusban újtára indított, az állami támogatások akcióprogramjával összehangolt jogi intézkedések csomagjának értelmében „vállalatok állami támogatást kaphatnak valamennyi költségük és ésszerű hasznuk fedezésére, amennyiben olyan közszolgálati kötelezettségeket végeznek, amit hatóságok határoznak meg és ruháznak rájuk.” Azáltal, hogy segítséget nyújtanak a pénzügyi nehézségek áthidalásában (a legnagyobb valószínűséggel helyi jelentőségű kvk-k számára), ezek a lehetőségek jó példák lehetnek arra, hogyan lehet közpénzeket hatékonyan az EU-polgárok és vállalkozások javára fordítani.

6. Az Európai Versenyhivatalok Hálózatának (EVH) működése

6.1 2005 volt az első olyan teljes naptári év, amelyben az 1/2003/EK tanácsi rendelet által az antitröszteljárásokra bevezetett változások hatályba léptek. Ez az jelenti, hogy

- amennyiben érintve van a tagállamok közötti kereskedelem, akkor a vállalkozásokra közvetlenül alkalmazható közösségi antitröszt vonatkozó anyagi jogát (a 81. és 82. cikket) és az esetjogot kell alkalmazniuk a versenyhatóságoknak és a tagállamok bíróságainak.
- Ezzel egyidejűleg az Európai Bizottság arra törekedett, hogy folyamatos és szoros kapcsolatokat építsen ki valamennyi nemzeti versenyhatósággal és viszont, valamint hogy ezt az NVH-k egymás között is megtegyék annak érdekében, hogy ezáltal megfelelő fórum jöjjön létre az általános politikai kérdések számára, és megfelelő eszközök álljanak rendelkezésre a konkrét ügyek kezelésében történő együttműködéshez.

Kelt Brüsszelben, 2007. április 26-án.

6.2 A jelen vélemény tárgyát képező jelentésből világosan kiderül, hogy a nemzeti bíróságok bevonása a közösségi versenyjog érvényesítésébe csak ritkán fordul elő, és nem várható az sem, hogy ez a közeljövőben problémamentessé válik. Ennek egyik fő oka az lehet, hogy a versenyjogi elsőfokú döntési hatáskörök országról országra különbözőek. Egy másik ok az, hogy mostanáig csak a nemzeti versenyjog állt rendelkezésre, habár – annak ellenére, hogy a jogharmonizáció nagyon mélyre hatolt a tagállamok jogrendszerében – még mindig akadnak különbségek a közösségi jog és számos tagállam nemzeti jogszabályai között. Egelőre úgy tűnik, hogy még az egymással pereskedő felek sem szívesen indítanak kereseteket a nemzeti bíróságoknál⁽¹⁹⁾.

6.3 Egy rejtett ok az, hogy az európai esetjog, amely valójában a versenyjog egyik valóságos forrása, nem igazán hozzáférhető a tagállamok számára. Ami az eljárási jogot illeti, a különböző eljárási helyzetek precedens-eseteire való hivatkozásokkal kísért rövidített összefoglalók rendelkezésre állnak, ám az anyagi jog vonatkozásában⁽²⁰⁾ az Európai Bizottság vagy az Európai Bíróság mind ez ideig még nem állított össze hasonló kézikönyveket. Az első lépés abba az irányba, hogy a tagállamok bíróságai nagyobb mértékben alkalmazzák a jelenlegi közösségi antitröszt-előírásokat, a legfontosabb (és leggyakrabban idézett) *mintaesetek* kézikönyv formájában történő összegyűjtése lenne, kiegészítve a fogalmak és meghatározások magyarázataival, valamint az Elsőfokú Bíróság és az Európai Bíróság ítéleteiben található megállapításokkal és következtetésekkel. Ezt a gyűjteményt persze valamennyi nemzeti nyelvre le kellene fordítani, majd utána rendszeresen aktualizálni. Az EGSZB meggyőződése, hogy az esetjogi gyűjteményeknek a tagállamokban használatos összes nyelven történő szerkesztett összeállítás és kiadása hiányában, valamint anélkül, hogy ne szerveznének az összes érdekelt nemzeti bíró, ügyvéd és szakértő részére képzést a közösségi versenyjog terén, a közösségi versenyszabályok megfelelő alkalmazása nem fog teret nyerni a tagállamokban.

6.4 A nemzeti versenyhatóságokkal történő kommunikációt és együttműködést szolgáló hálózat létrehozását illetően az Európai Bizottságnak (és persze különösképpen a Versenypolitikai Főigazgatóságnak) sikerült az Európai Versenyhivatalok Hálózatát (EVH) viszonylag rövid idő alatt szilárd alapokra helyezni. A jelentésben tárgyalt fórumok és munkacsoportok egy olyan jól működő együttműködési rendszer valódi láncszemei, amelynek keretében NVH-k gyakran létesítenek közvetlen kapcsolatokat más NVH-kkal (még az ügyintézői szinten is) anélkül, hogy szükség volna Brüsszel közvetítői szerepére. Az igazsághoz azonban az is hozzátartozik, hogy az integráció az EU hivatalos szervezetének egyetlen más szegletében sem jutott ilyen magas fokra.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁸⁾ SEC(2006) 761 final.

⁽¹⁹⁾ Ha a peres felek különböző tagállamokban vannak bejegyezve, és az adott piaci magatartásmegnyilvánulás gyakorlására több különböző országban került sor, már az is vita tárgyát képezheti, hogy melyik országnak van eljárási kompetenciája.

⁽²⁰⁾ A vezető ügyvédi irodák már szerkesztettek hasonló szövegeket, de ezek persze saját használatra készültek.

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították:

3.2.10.1. pont

A pont törlendő.

~~„3.2.10.1 A fent említett banki szolgáltatásokkal kapcsolatban a versenyt a piacra lépési akadályok, a valódi választék hiánya és — véltetőleg — a létező erőfölényes pozíciók is hátráltatják.”~~

José SARTORIUS indokolása:

A pont megfogalmazása nem világos, mivel nem derül ki, hogy milyen akadályokról, valódi választékról, illetve erőfölényes pozíciókról van szó. Általánosításoktól mentes, részletes magyarázat hiányában ez félreértésekhez vezethet.

Kétségtelen, hogy a bankszektor azon európai gazdasági ágazatok egyike, amelyekben a legélesebb a verseny. Ennek a versenyhelyzetnek a fogyasztók és a szektor a haszonélvezői.

A lakossági bankszektor (retail banking) nagyobb, Európán belüli integrációját illetően a fő akadályok a fogyasztóvédelmi és az adórendszerre vonatkozó szabályozások harmonizációjának hiányából adódnak. Jobban kell hangsúlyozni ezt a harmonizációt. Jelentős előrelépést jelent majd a SEPA (Single Euro Payments Area) beindítása, amely alapvető változást hoz a hitelkártyák és a határokon átnyúló fizetések terén.

Krzysztof PATER indokolása:

A pont a következő okokból törlendő:

- A szöveg homályos, és azt a benyomást keltheti, hogy az EGSZB ellenzi a banki szolgáltatások piacára való belépés természetes akadályait, amelyek célja a megfelelő szintű védelem biztosítása.
- Nem világos, mire vonatkozik a valódi választék hiányára történő utalás, hiszen a banki szolgáltatások a versenynek legjobban kitett európai gazdasági ágazatok közé tartoznak.
- Ha valóban léteznének ebben az ágazatban (az ügyfeleket megkárosító) „erőfölényes pozíciók”, akkor a véleményben több mint 20 helyen megdicsért Versenypolitikai Főigazgatóság nyilván haladéktalanul megtenné a szükséges lépéseket a negatív hatások kiküszöbölésére.
- A pont eltér a véleményben kifejtett érvelés fősodrától, így elhagyása nemhogy nem teszi a szöveget még bonyolultabbá, hanem egyenesen egyszerűsíti és tömörebbé teszi azt.

Umberto BURANI indokolása:

A banki szolgáltatások terén jellemző verseny „hátráltatására” vonatkozó kijelentés egyszerűen nem felel meg a tényeknek, ahogy arról bárki könnyen meggyőződhet. A szöveg nem adja meg pontosan, mely, illetve milyen jellegű „piacra lépési akadályok”-ra utal. Ilyenek valójában nincsenek (ha pedig lennének, jelezni kellene őket). A „választás szabadsága” tekintetében elmondható, hogy bankok ezrei léteznek az Unió egész területén, és ezek kíméletlen versenyt folytatnak mind a szolgáltatások, mind az árak terén. Ami az „erőfölényes pozíciók”-at illeti, a fogyasztó mindig választhat a legkülönbözőbb fajtájú és méretű bankok között, a nagy nemzetközi pénzüzetektől a magánbankokig és a helyi takarékszövetkezetekig. Ha léteznének ilyen pozíciók, akkor a nemzeti és az európai szintű versenyhatóságoknak már jó ideje be kellett volna avatkozniuk: erre eddig nem került sor. A pont teljes szövege – anélkül, hogy állításai igazolására bizonyítékokat vagy példákat hozna fel – csak közhelyeket sorol fel a közbeszerzési szerződésekkel kapcsolatos szolgáltatásnyújtás szabadságával kapcsolatban.

A szavazás eredménye:

Mellette: 66

Ellene: 71

Tartózkodott: 25